

Personlige Modsætninger spillede en fremtrædende Rolle i norsk Partipolitik langt ned i det 19. Aarhundrede. Det var Birch-Reichenwalds Mænd og Stangs Mænd, som stod overfor hinanden under Statholderstriden i 1861 langt mere end programbundne Grupper. Men endnu mærkeligere er det, at Kampen om Standpunkter og Opfattelser stadig føres videre i norsk Historie-skrivning om Spørgsmaalet. Jeg har omtalt Forholdet før (H. T. 11. R. I) i en Anmeldelse af Fr. Stangs Bog om Farfaderen af samme Navn; nu er der kommet et Indlæg mere i den standende Strid med Andreas Hjelm's nye Bog: *Christian Birch-Reichenwald — En studie i norsk konservatisme* (1950).

Andreas Hjelm har tidligere i et Ungdomsarbejde fra 1927 skildret Birch-Reichenwald, hans Oldefader paa mødrene Side. Han har siden da beskæftiget sig indgaaende med filosofiske Studier, men er nu atter blevet kaldt ned paa den slægthistoriske Arena af Stangs Værk og maaske mere endnu ved Jens Arup Seips Anmeldelse af samme i Norsk H. T. og hans Bog fra 1945: *Et Regime foran undergangen* (anmeldt i H. T. 11. R. II). Nogen samlet Skildring af Statholdersagens Udvikling 1859—61, Brændpunktet i Birch-Reichenwalds politiske Virksomhed, er det ikke; det Emne forbeholder Hjelm sig at komme tilbage til senere. Hvad han i denne Omgang tilsigter er at sætte Birch-Reichenwalds Personlighed og hele hans politiske Virksomhed i et rigtigere Lys. Bogen er ogsaa i sin almindelige Opstilling og Behandling af Stoffet stærkt polemisk og vil maaske med de mange Citater forekomme Læsere, der ikke har Konflikten og Begivenhedsforløbet i 1861 præsent, noget uoverskuelig. Men hvor Forfatteren selv fører Ordet, er den særdeles velskrevet, og han hæver sig Gang paa Gang til videre historisk-politisk Udsyn af betydelig Interesse.

Jeg har allerede i de ovenfor omtalte Anmeldelser her i Tidsskriftet udtalt den Opfattelse, at hverken Fr. Stang eller Jens Arup Seip gjorde fuld Ret og Skel overfor Birch-Reichenwald i deres Værker, og i mange Henseender mener jeg derfor, at Andreas Hjelm kommer Sandheden nærmere i sin Vurdering af Oldefaderen, der er meget vel afvejet, godt underbygget ogsaa med utrykt Stof, og paa ingen Maade nogen Panegyrik. Der er derimod mere Lidenskab, hvor Hjelm vender sig mod tidligere Behandlinger af Emnet; han mener i det hele ikke, »at historikeren skal holde sin egen personlighed utenfor sitt verk«, og efterhaanden former Bogen sig som et Opgør med Seip paa adskilligt bredere Baggrund. Hjelm mener, at han (Seip) alt for hastigt affærdiger Betydningen af Embedsstandens («Regimets») Indsats

i Norges offentlige Liv, og hævder paa sin Side, at »den som ikke ser kraften i de norske embedsmenns etiske og politiske mønstre, ser ikke den stærkeste kraft i datidens norske samfunn. Ærlighet, rettskaffenhet, noysomhet, tjenervilje lyste i disse mønstre«.

I Slutningskapitlet: »Historiesyn og livssyn« fores dette Opgør endnu længere ud, og Hjelm udtaler sig ogsaa her med al mulig Tydelighed; hans »livssyn er det kristne«.

Naar Drøftelserne paa denne Maade fores ned til Tilværelsens Grundfjæld, vil Meningerne altid være delte, men nægtes kan det ikke, at Andreas Hjelm's filosofiske Skoling øjensynligt sætter ham i Stand til dyb psykologisk Indtrængen i de handlende Personers Karakter og hjælper ham til at anlægge Synsmaader for almindelig historisk Udvikling, der, saa omtvistelige de være vil, alligevel er i høj Grad tankevækkende.

Erik Møller.

Mens fundene fra Hjortespring og Nydam og fundene af de berømte norske vikingeskibe forlængst har givet os en vel underbygget viden om den ældste nordiske skibsbygning, er derimod den marinearkæologiske opdyrkning af middelalderen af ganske ny dato. Da således Sverre Steen skrev sin oversigt over »Fartøier i Norden i middelalderen« til bind XVI af Nordisk Kultur (1934), en klar sammenfatning af hvad man dengang vidste om emnet, måtte han bygge sin fremstilling på litterære kilder suppleret med billedlige fremstillinger i segl og kalkmalerier. Af skibsfund omtaltes kun det af T. O. Nordberg i Riddarholmskanalen i Stockholm nylig fremdragne skib fra middelalderens slutning. Siden da har et lykkeligt tilfælde bragt rester af ialt 35 skibe og både for dagens lys ved Kalmar, tidsmæssigt spændende fra vikingetid til 1600-årene. Forhistorien er den, at Kalmar slot blev restaureret i årene 1920—40, og da der i 1930'erne var en stor arbejdsløshed, lod det sig gøre at få en del arbejder, som næppe lod sig realisere i normale tider, udført som nødhjælpsarbejder. I forbindelse med restaureringen udgravedes den opfyldte voldgrav på slottets landside, og bredningen mellem slottet og den nuværende Kalmar havn, »slottsfjärden«, blev inddæmmet, tørlagt og udgravet. Dette vandareal, der indtil for ca. 300 år siden udgjorde Kalmars havn, var ved at gro til med mudder, der var kun ca. $\frac{1}{2}$ meter vand over mere end fire meter mudder. En oprensning var derfor ønskelig også af andre end arkæologiske grunde. Det blev overdraget til Harald Åkerlund at udnytte den arkæologiske chance, der her frembød sig, og resultatet fore-